

Igor Škamperle

Rože v zimskem oknu

Mendoza: argentinsko mesto, ki slovi po vinu, razkošnih kostanjevih drevoredih in po soncu, ki se razdaja v dolgih popoldnevih, ko ljudje legajo k počitku. V tesni hotelski sobi se je vnel prepir.

»Ne, tega ne moremo storiti!« reče Peter, ki mu gre vsa stvar že na živce.

»Ne samo, da ne moremo — ne smemo!« primakne Marjan, z glasom, ki po odločnosti in skoraj nekakšni uradnosti presega slehernega, ki si drzne poseči v že tako in tako razvnet pogovor. Potem se oglasi Jože, zdravnik: »Fantje, mislim da vsa zadeva vendarle ni tako huda...« Toda nič ne kaže, da bi Jožev glas, umirjen in blag, pomiril nekatere, pa čeprav je Jože, če bi šteli leta, za polovico življenja starejši od nas vseh, ki sedimo ob tej vroči uri v ne najboljše prezračeni sobi. Takoj za njim spregovori Štucin, sicer odbornik v krajevni skupnosti, in sicer nadaljuje tam, kjer je bil pred časom odnehal: »Pravim vam, to ni tako preprosto. Vi se s tem ne ukvarjate, toda mi v Senožecah smo pred leti doživeli nekaj takega; ne bom zdaj razlagal, kako in kaj, naj povem le to, da je nastal pravi škandal, ki ni šel samo v Sežano na občino, ampak — Marjan, ti že veš! — naravnost do republike.«

»Ma jebenti, no!« se tedaj jezno postavi Tomaž, »ne govori bedarij! Le kaj naj ima pri tem republika!?!«

»Res, če ti pravim!« se vanj zazre Štucin. »Dobili smo direkten dopis s komiteja. Ponavljam vam, jaz se ne bi hecal, kaj pa veš, lahko je v ozadju emigracija, potem imaš domobrance... saj vam pravim, lahko vsi skupaj najebemo!«

V tišino, ki se je skupaj z opoldansko zaspano omotico skozi okna splazila v sobo, znova poseže Jože. »Fantje, no, hudiča! Zdaj pa pretiravate, zaradi enega kipca menda res ni treba uganjati take štorije. Jaz s temi cerkvenimi rečmi nimam dosti opraviti, ampak če nam ga je gospa podarila, naj gre eden dol, ga vzame, reče — hvala lepa! — in zdravo. Bo vsaj ženska zadovoljna.«

»Pa ja de,« se oglasi Zlatko, ki bi se tako kot Slavic in še kdo od nas mlajših veliko raje pogovarjal o tem, koliko piksen piva bomo vzeli s sabo, »nas bo vsaj Bog vahtal!«

»Jah, Jože, ne vem... jaz ne bi rad, da me doma pričakajo sitnosti!« se proti Jožetu obrne Peter, vidno vznemirjen, kot da bi njegov dolgi, sloki obraz izdajal strah pred nečim, česar ni zmožen obvladati. Vsi pa smo vedeli, da je Peter, četudi ni bil uradni vodja, po nekih tihih, neizrečenih zakonih, ki pa se zategadelj usedajo še globlje v človeška razmerja, pravzaprav glavni mož v naši ekipi in je zato njegova beseda odločilna.

»Saj to ni tak problem,« povzame za njim Marjan, tokrat diplomatsko in kar se da prepričljivo, »tudi jaz nimam nič proti, končno gre za malenkost, pa kaj, ko ne veš, kaj vse lahko iz tega nastane. Lahko ti v tukajšnjih revijah napišejo članek o tem, da smo na vrh Aconcague nosili kipec Matere božje, ga tam častili, in tako naprej. Po mojem je bolje, da pustimo te neumnosti pri miru.«

»Jebeš ti to...« odločno primakne Štucin, »jaz sem, ponavljam, proti temu, da ga vzamemo!«

»Jah, naredite, kakor veste!« Jože malomarno zamahne z roko in se z zaprtim pogledom obrne stran, kakor bi hotel oditi, ker se mu stvar zdi že nespametna.

Domobranci. Nekaterim je bilo dovolj, da so slišali zven te besede, pa jim je poledenela koža, čeprav domobrancev nikoli v življenju niso videli. Toda majhen kipec, podobica brezmadežne Marije...? Kaj je bilo narobe z njo? Ne vem, kdo je potem gospe Blagnetovi dejal, da kipa, ki nam ga je podarila, menda iz samega ženskega strahu pred tistim, kamor smo se odpravljali, ne bomo sprejeli. Predstavljam si, da je gospa Blagnetova ostala razočarana.

Srečali smo jo po naključju prvega dne, ko smo iz Buenos Airesa prileteli v Mendoza in nam je Alberto Luis Parra pomagal poiskati primeren hotel. Na ulici, ki jo je oklepel star kostanjev drevored, tako da je bilo v njem zaradi večernih ur komajda še kaj svetlobe, je k nam — nosili smo majice enakih barv — iznenada stopila lepa črnolasa gospa mlajših, vendar že zrelih let in sredi Mendoze spregovorila v jasni slovenščini: »Joj, saj vi ste vendar Slovenci!« Povedala nam je, kje stanuje; njen mož, visok Argentinec širokih pleč, pa se je takoj ponudil, da nam na policijski postaji, kjer je bil zaposlen, pomaga pri urejanju dovoljenja za plezanje na Aconcagua.

»Tako je pač, hunto imamo, zato je bolje, da vam pomaga mož,« je polna nasmeha in komaj zadržanega veselja dejala gospa Blagnetova. »Ja kdo bi si mislil, koliko vas je... In prav na Aconcagua greste!? ... Vem, vem, to je tukaj blizu, na meji s Čilom. Poznam, poznam, prihajajo alpinisti z vsega sveta. In vi iz Slovenije!? To je menda prvič, kajne? Krasno!!!« Gospa Blagnetova se je vidno vznemirila, njena iskrenost, pomešana z odprto, sproščeno samoumevnostjo je jasno izražala, da že od ranega otroštva živi sredi prečudovitega sveta latinskih čustev.

»Že imate prenočišče? Aha... dobro. Najbrž si lahko mislite, da naši ne gledajo najbolj rožnato na rdeče potne liste — jugoslovanske imate, kajne? — ja, ja, nič ne skrbite, bo že mož uredil, dobre zveze ima na uradu. Joj, kakšen občutek je to zame... Veste, bila sem stara komaj štiri leta, ko so se moji starši priselili v Argentino; najprej smo živeli v Buenos Airesu, potem v Bariločah. Jaz sem zdaj tu poročena...«

Dovoljenje za goro smo dobili v dveh dneh, skratka, izjemno hitro, kajti lahko ga sploh ne bi. Potem nam je gospa Blagnetova želela podariti Marijin kipec za srečno pot, a smo ga zavrnil, češ kaj bi mi s tem... Naslednjega dne smo se odpeljali naprej.

To, da leži Aconcagua blizu Mendoze, pomeni, da se do vznožja gore najprej voziš tristo kilometrov, sprva po ravnih cestah, ves čas sredi puste, odprte pokrajine, ki tu zgoraj iz pamp prehaja v peščene planote, nad katerimi rastejo suhi, kamniti hrbti Kordiljer. Pravzaprav bi se človeku, ko bi se ozrl naokrog, prikazala sama golota: nobenega drevja, nobenih trav razen osamelih bilkastih šopov, ki so videti strnjeni le od daleč, od blizu pa zija med njimi nekajmetrski razmak. Da, včasih, včasih so se tu pasle ovce in koze, potem pa je vse pomrlo. Danes imaš veliko srečo, če se ti dogodi, da srečaš razdrobljeno čredo govedi, še posebej, če jo na čelu vodi star Indios, zaviti v barvast pončo, da bi se zavaroval pred puščavskim vetrom. Goveda si med kupi peska, od katerih diha puščava, iščejo borneya grmičevja; od časa do časa katero od

njih klecne. Prve popustijo prednje noge, potem obnemorejo še zadnje, v naglem sunku trznejo kakor izprožen lok, in žival se zruši; obleži, ne meneč se za zadnje posvetilo, ki ji ga je pripravil dvignjen oblak prahu. Misli bi, da se bo tedaj Indios ustavil in zagledal v umirajočo žival, ali ni tako. Mirno korači dalje, kot bi se prav nič ne zgodilo, njegova hoja je ponižna, drsajoča, tako da tudi za njim ostajajo majhne, prašne izbokline, korak se zdi zraščan z enakomernim prestavljanjem palice, na katero se mož opira, njun ritem je prej trd kakor blag, kot bi že zdavnaj pozabila na utrujenost. Naposled je od daleč videti le še visok širokokrajni klobuk, ki se ga možu daleč pred oči, kako se ziblje v zvoku pohojenega peska.

Pravzaprav, zakaj človek hodi na Aconcagua!? Iz strahu!? Poguma? Iz objestne predrznosti, da bi razjezil starke, ki napol nora ždi v nezakurjeni sobi na vrhu osamelega stolpa in ljubosumno čuva lobanjo umrlega očeta? Ali morda... da bi hodil po grobovih in se rokoval z junaki...?

Moram reči, da nisem poznal niti starke niti Aconcague, dokler si v Trstu nisem kupil neke knjige, v kateri sem lahko prebral nekaj vrstic o visoki gori. Po tistem sem šel nekajkrat v Idrijo, na sestanek h gospodu Murovcu; tja je z istimi nameni prihajala pisana družina iz različnih krajev. Gospod Murovc nas je vsakič prijazno sprejel, nas pospremil v staro hišo, ki je dišala po svežem in vlažnem, kakor je sveža in vlažna vsa Idrija, se pogladil po nežnih, nazaj počesanih laseh in vsakega posebej povabil, naj sedemo. Počasi, s toplim glasom očeta je pričel razlagati, kako stvar napreduje. Tu in tam se je, običajno na koncu kakega pomembnejšega stavka, živo zagledal v nekoga izmed nas, ki smo sedeli za dolgo mizo in nemo poslušali. Navadno je končal tako, da je besedo predal Petru, ki je potem prešel k podrobnostim načrta. Nismo vedeli, kateri izmed nas bodo izbrani v ekipo, in ko smo odhajali domov, nam je pri vratih gospod Murovc segel v roko in vsakega enako prijazno pozdravil, češ — vsak izmed vas naj bo pripravljen, kajti to ne bo lahka naloga!

Domov sem se vračal z občutkom, da stoji za vso zadevo organizacija, človeški stroj, ki ima v strogi tajnosti pripravljen načrt, kako bo kos zastavljenemu cilju, upoštevajoč tudi možnosti nepredvidenih variant. Tomaž je na udeležbo zanesljivo računal. Rado se ji je bil odpovedal. Tako sem dva meseca pred koncem leta prejel kratko sporočilo, da sem sprejet v ekipo. Od tistega trenutka smo se prenehali sestajati pri gospodu Murovcu; videl sem ga le še enkrat, tik pred odhodom, ko nam je z drobnim nasmehom izkušenega moža voščil srečno pot.

V Buenos Airesu se nismo dolgo zadržali. Mene, Slavca in Tomaža je na dom sprejela Alexandra.

»Lepo ime!« sem dejal, pa me je brž popravila: »Alehandra. Imenujem se pravzaprav Alehandra.«

Slavc jo je opozoril na svetle, blond lase, ki so ji kodrasto in nepočesano padali čez lica.

»Nič ne dé,« je nemudoma odvrnila. »Moja rodbina prihaja iz vaših krajev; veliko krvi se tukaj meša,« je dejala in za odtenek spremenila glas. »Tako je to... toda jaz se v Argentini počutim doma, tu sem rojena... Pridite, vstopite!«

Po krajšem pomenku v dnevni sobi smo se namestili v kuhinji, kjer nam je postregla s kosilom. Zunaj je sijalo toplo opoldansko sonce.

»Živiš sama?« je vprašal Tomaž.

»Z očetom. Moral bi biti že tu. Popeljal nas bo v mesto; videli boste, Buenos Aires je lep — maravilloso — kako že rečete...? Skratka, nekaj zelo posebnega. Poznate Borgesas? Ste že slišali zanj?«

Govorila je, kot bi se z Borgesom poznala osebno. Ko je prišel oče, prijeten plešast možakar srednjih let, smo na vrtu pred hišo popili kavo. Tomaž jo je zavrnil.

Preden smo šli v mesto, oče je medtem stopil v hišo po nekaj malenkosti, je Slavo vprašal Alehandro, ali jo sme fotografirati. Nasmehnila se je, ga pogledala in v nasprotju z večino žensk, ki si ob taki priložnosti hite popravljati lase, dejala: »Sem ti všeč? Glej ga no... Na spomine pa — prosim — nikar ne računaj; jaz se vsak dan spremijam.«

»Zato pa...« je nedokončano rekel Slavec, primaknil majhno škatlico iz trde plastike k očem, pomeril in sprožil.

»Ha ha,« se je smejala Alehandra, »kako ste smešni!«

Popoldan na ulicah Buenos Airesa. Topel poletni dan, čeravno se mi zdi, da sem že pozabil, kateri. Z neke vzpetine nam je Alehandra razkazala mesto in ogromen zaliv umazano rjave Rio de la Plata. Onkraj zaliva naj bi se v smeri mrčastih meglic bleščal Montevideo. Da, bilo je davno...

»Hej, zdaj gremo pa dol, na ulice,« nas je premotila Alehandra. »Oče, zapelji na Almagro!« je dejala, ko smo se spravljali v avtomobil. Sedla je na zadnji sedež, med mano in Slavca. »Pokazala vam bom, kje sem nekoč srečala Borgesa.«

»Jorgea Luisa Borgesa?« sem rekel.

»Da. Bila sem še zelo mlada, mislim, da mi je bilo devet ali deset let. Učitelj don Pedro me je spremljal iz šole, šla sva po pločniku, kar me ustavi in pokaže na sivolasega starca. Alehandra, ali poznaš tega človeka? Ne!« sem odvrnila. »To je gospod Borges, je nadaljeval don Pedro, naš pisatelj. Daj, pojdi in mu pomagaj; menda bi rad prečkal cesto! Pravijo, da je v zadnjih letih oslepel in da silno nerad zapusti stanovanje. Tedaj sem videla, da je starec, ki je nosil plašč, čeprav je bila še jesen in ni bilo mraza, čakal na robu pločnika, rahlo upognjen in zvit v hrbtu, ter bolj poslušal kakor pogledoval v smeri široke ceste. Še enkrat sem pogledala don Pedra, ki mi je smejoč pokimal, nato sem se približala starcu: Oprostite, gospod, ali vam lahko pomagam? Mož se je obrnil in me mirno, brez naglice pogledal, čeprav so bile njegove oči mrtve. Vseeno se mi je zdelo, da me vidi, kot bi iz njegovega obraza sijal čuden, neviden in rahlo utrujen sij. Dober dan, deklica, dober dan. Samo na ono stran ceste si želim... Kar, izvolite z menoj!« sem rekla in se pomirila, kajti njegove besede so zazvenele živo in prijazno, da je utrujenost, ki mu je vela z obraza in me plašila, hipoma zbledela. Drobnost, tresočo roko mi je položil na ramo, zelo rahlo, moram reči. Spominjam se žil, ki so mu, plavkaste, s črnimi pikami, izstopale na zgornji strani dlani, kjer je bila koža močno zgubana. Kako pridna deklica, prijetni ste, veste; joj, to je res lepo... Molčala sem. In kakšen zrak imamo danes, oktobrski, ali ga čutite...? Saj ste že gospodična, mar ne!? Ja, ja, življenje... je dejal, medtem ko sva stopala prek ceste, in pogledoval nekam navzgor, morda v vejevje bližnjih platan, ki so se v dolgi vrsti ob robu cestišča razkošno otrešale barvnih ponvic. Ko sva prispela na drugo stran široke avenije, sem ga opozorila na pločnik. Bilo me je strah, da se ne bi spotaknil, a je njegova noga spretno našla rob stopničke in stopila nanjo. Tedaj mi je z roko zdrsnil z ramen, pravzaprav sem se oddahnila, kajti ves čas me je bilo strah, končno je bil to zame neznan, star človek, slišala sem tudi, kako se polglasno smehlja. Naglo sem se ozrla nazaj čez cesto, da bi videla, kje je don Pedro; pravkar je začel prečkati avenijo in mi mahal. To me je pomirilo. Spet sem se obrnila, tokrat zato, da bi pozdravila starca. A ga ni bilo nikjer več. Tu in tam je nekaj pešcev hodilo po pločniku in uživalo jesenski zrak, toda Borgesa — nikjer! Ni sem mogla verjeti, moralo je miniti manj kakor tri, štiri sekunde! V tistem hipu me je spreletel strah, po koži me je zazebló, začela sem se tresti, najprej po rokah, potem po vsem životu. Kje je starec...? Borges... mar je izginil...? Hotela sem zakričati, a mi je grlo onemelo od suhe prsti, v istem hipu sem začutila, kako me je nekdo prijel za roko. K meni je pristopil don Pedro.«

Ustavili smo avto in šli naprej peš. »Tu smo, poglejte, to je avenija Belgrano,« je pokazala Alehandra. Gledal sem enosmerno enajstpasovno ulico.

»Pridite, pokazala vam bom star, znamenit antikvariat! Morebiti najdemo kaj zanimivega. Ste že slišali, da živijo v podzemlju Buenos Airesa slepci!? Za celo mesto jih je in celo svoje nebo imajo.«

Nisem mogel razumeti, kako Alehandra ne vidi več kot očitne povezave, saj je bila jasna kot beli dan: stavec, Borges, ki ji je pred leti izginil izpred oči, se je gotovo zatekel v to podzemlje... toda dekle je o tem molčalo. Je bila tudi ona le del neke zgodbe? Nam je govorila le iz napol resničnega sveta, katerega druga polovica nam je ostajala nevidna in neslišna, ker smo vstopali skozi napačna vrata? Morda pa je bilo tudi Alehandri usojeno hoditi po svoji pripovedi, zgolj in samo po svoji; zato njen pogled ni mogel uzreti nevidnih niti, ki človeške prostore vežejo v pajkovo mrežo. Seveda, Alehandra ni mogla vedeti; venec je venec le za Boga, le on zmore pajčevino sveta uzreti v enem samem pogledu.

Prav zares, zakaj človek hodi na Aconcaguo? Ko sem prejel sporočilo, da sem sprejet v ekipo, sem se začel pripravljati na podvig. Lahko bi se reklo, da sem hotel priti na vrh visoke gore, ki je bila resnično visoka, kajti njenih dimenzij si nisem mogel niti zamisliti. Južna stena, tri tisoč metrov, tri tisoč metrov... mi je butalo v glavi. Pa ni šlo. S Tomažem sva konec novembra priplezala na Dovški križ in nadaljevala na Oltar, od koder sva zrla v večerni Triglav. Gledal sem, meril, prestavljal, si zamišljal točke na nebu, a nič ni pomagalo. Treh Triglavskih sten, postavljenih druga vrh druge, si nisem in nisem znal predstavljati. Tomaž ni bil zgovoren, a je skušal tolažiti oba: »Tako ne moreš, takšna primerjava ni objektivna...!«

Organizacija, bolje rečeno odprava je od svojih članov zahtevala zdravniško potrdilo. Šel sem v Tivoli in tam zaprosil, naj me pregledajo. Ne bom govoril o tem, da so mi odžrli ves dopoldan. Zvezali so me z žicami, me priklenili na stroj in zmerili menda čisto vse, kar premorem. Naposled se je zdravnik, ves čas redkobeseden, kot bi imel opraviti z živaljo, usedel za mizo, prijel za penkalo in nakracal na list papirja nekaj besed brez vsakega reda in oblike. Doma sem mukoma razbral, pa ne vsega, vendar sem razločno videl, kako je pisalo, da — nisem sposoben večjih telesnih naporov. Bil je ponedeljek.

V soboto in nedeljo pred tem pa sva s Tomažem hodila po hribih. Zgodaj zjutraj sva šla iz Tamarja in preplezala steno Travnika po Tschadovem stebru. December je navrgel že nekaj snega, to nama je prav prišlo, saj sva lahko nosila težak nahrbtnik, mraz pa je po ves dan rezal v lica. Po grebenu sva prečila do Mojstrovk, se spustila na Vršič in v Erjavčevi bajti spila nekaj čaja in liter radenske. Pozno popoldne, že pod večer, ki v zimskih dnevih z bliskovito naglico požira svetlobo, sva utonila med poprhanim severnim smrečjem v dolini Krnice. Odenki večerne zarje ugašajo, mraz se močneje zareže med prste: utrujeno bi se zibal zdaj po dolini... Ne bi šla raje na pivo, k Jasni? Za nameček se tedaj, pri prečkanju deročega potoka, Tomaž nerodno prevrne vanj, do pasu ga oblije ledena voda. Sprva prebledi, ves prestrašen, potem se mora nemudoma preobleči v dolge gate, ker bi mu sicer pozele noge. In zdaj? — »Vse za Aconcaguo!« skupaj glasno zavpijeva in jo ubereva v hrib, gaziva svež sneg, ki postaja zgoraj pod Škrlatico nemarno globok, da nama rine čez kolena, mesec pa se visoko nad Prisojnikom hladno smeji, nem je, kakor gmote okoli naju, mlečno širok sredi pikčastega neba. Odnehava šele pozno ponoči, visoko zgoraj na bivaku pod Ponco, kjer se višina prekobali onkraj dveh jurjev. Nič ne bi jedel, samo pil bi... »Koliko sva naredila?« vprašam. — »Precej,« odvrne Tomaž, »a še vedno premalo za Aconcaguo.« V nedeljo sva se vrnila domov in na ponedeljek sem šel k

zdravniku, ki mi je izdal potrdilo, da nisem sposoben velikih naporov. Nisem vedel, ali je nor on ali jaz.

Delal sem naprej, kot da ni nič. Na difu sem nekajkrat srečal Nejca. Imel je daljše, svetle pramenasto skodrane lase in rad je kadil. Tistega leta je izšla njegova knjiga, brali smo jo, kot bi bila evangelij, poznal sem na pamet skoraj vsak stavek. Z Nejcem sva ob neki priložnosti celo spregovorila, bilo je za šankom v bifeju blizu naše fakultete: sijaj, ki je vel iz njegovih oči, je bil tako močan, da nisem vzdržal pogleda. Potem je tudi on rahlo spustil čelo; zdelo se mi je, da z njegovih lic sije še nekaj drugega, česar pri alpinistih navadno nisem zaznaval, nekakšna tiha, otožna žalost človeka, ki se je moral vrniti, čeravno se je bil od ljudi že poslovil; izpod vek mu je uhalala nemirna utrujenost, kakor bi hotela ubežati priznanju, da je bilo toliko vsega, morda preveč za enega samega izmed nas; kajti zdaj, ko prihodnosti ni bilo več mogoče ločiti od preteklosti, ne znojnih kapelj od solza, je bilo že silno težko gledati svetu v obličje, gledati ga, naravnost v oči, zdaj, ko se človekova drža ni mogla več vzravhati. Ne vem, ali se mi je to zdelo zato, ker se je Nejc vračal z najvišje gore, z Everestu; mislim, da ne. Glede treninga za visoke gore sem se ravnal po njegovem načelu, čeprav mi ga ni povedal on, in se glasi nekako takole: dobro jej, dirkaj vsak dan po strminah, pa dobro fukaj! Recept je bil znan, baje ga je Nejcu nekoč v Himalaji zaupal Alex Mc Intyre.

Držal sem se prvega in drugega, za tretje je poskrbela Zdenka. Spoznal sem jo v Rožni dolini. Stanovala je v tretjem bloku, ki je od vseh domov tistega študentskega naselja najbolj ženski. Njena sobica je bila urejena in skrbno negovana; z belim čipkastim prtom na svetlorjavi leseni mizi, okno pa je prekrivala rožnata zavesa. Ne vem, zakaj sem zahajal k Zdenki, veliko se pravzaprav nisva znala pogovarjati, vendar je bilo na njej nekaj ženske skladnosti, ki je sicer naglo izginila, če sem se zazrl v kak njen posamični del — v obilne prsi, na močne boke ali na posamične pege na obrazu, ki so se mi zdele prevelike; toda v celoti, posebej tedaj, ko sem jo gledal skupaj z njenimi oblekami, razkošnimi lasmi, po katerih je rada šarila s prsti, začeniši za vratom pod ušesi; s šminkami v predalu, z najlonskimi nogavicami, ki si jih je rada nadevala pred mano, polzeč z njimi prek stegen, dokler ji niso objele oprijetih belkastih spodnjih hlačk — takrat me je vedno ujela, kako pritajeno mežikam tja spodaj; gledano tako v celoti, mi je Zdenka dajala občutek, da sva si lahko blizu; celo še več: zdelo se mi je, da sta ona in pa to, kar imava, nekaj posebnega.

Imela je navado, da je zvečer, ko cimre ni bilo doma in sem jaz še malomarno posedal na njeni postelji, po povratku iz kopalnice samodejno zaklenila vrata. Ostal sem tam, še vedno sedeč na postelji; skoraj vse do zadnjega je naredila ona. Najprej je ugasnila luč in prižgala v kotu ob postelji nočno svetilko, ki je žarela medlo rdeče. Mislim sem si: Punca pretirava! ..., ampak, saj je kar fajn tako ...! V ohlapni nočni srajci je po kolenih pridrsala k meni — sedel sem na postelji, naslonjen na steno — mi jela slačiti pullover, zraven pa se je prav tanko, kakor brez glasu smejala. Nenadoma mi je postalo vroče, čutil sem toploto na licih, ona pa je klečala pred menoj, da se mi je obraz zadeval ob njene prsi; sklekla mi je še srajco in mi pomagala potegniti roke iz rokavov. Nato je zdrsnila niže, ravno mi je odpela gumb na hlačah, ko sva se na kratko spogledala, česar me je bilo skoraj strah, saj sem si želel, da bi nadaljevala; ona pa je svoje ustne nabrala v šop, rekoč mi, kakor sem razumel, naj bom priden, naj počakam, naj nikar ne hitim ... Z roko mi je počasi drsala po zadrgi, jo odpirala, da sem čutil njeno roko, kako tiplje po trzajoči vročini. Tedaj sem se sunkovito izprožil, naglo sem ji potegnil srajčko prek ramen, naglo in nerodno, kakor bi bilo to dejanje slačenja odveč, in ji z obema rokama zaobjel prsi, na katerih sta zardevali čisto trdi, kakor gumbek veliki bradavički. »Tu ...« je tedaj rekla čisto ti-

ho, prišla moja dlan in polzela z njo, počasi, dotikajoč se kože, v svoje mednožje, kjer jo je nekaj časa pridržala in sledila, komaj zaznavno odpirajoč ustnice, gibom svojih prstov.

Nikoli nisem dobro zaznal, kdaj se je bil utrnil tisti trenutek, ko sva se prepognila in je neopazno ugasnila luč; vedel sem le, da po tistem, ko sva si s težavo spet privajala telesi, dolgo pri njej ne morem zdržati. Menda tudi zato, ker je vame kakor v brezmočno brezno planila misel na goro, z vso pošastjo krivde, brezpotja in strahu; ne, nisem mogel ostati, vendar sem se že na hodniku počutil mnogo bolje, in potem, ko sem se sredi noči vračal v sosednji blok — vmes sem se na poti pod brezami še pomočil, z užitek otresel in za hec povonjal prste, če je ostalo še kaj njenega —, sem si rekel: Tako je, ker mora tako biti. Tudi to.

»Tolosa,« je dejal don Fernando, potem ko sem ga vprašal, kako se imenuje vrh, ki zapira dolino.

»In oni tam?«

»Cerro Vaccas.«

»Do Aconcague — je še daleč?«

»Od tod dva dni; do vznožja, seveda. Če potem nadaljuješ, te zgoraj, pod goro, zagrabi soroche, slabo počutje zaradi pomanjkanja zraka.«

»In na vrhu, je veter...?«

»Ja...« prikimava don Fernando, medtem ko se voziva v kabini njegovega furgona po kamniti, razpadajoči cesti, »... hud veter!« Zdi se, kot bi se mu zdelo nepotrebno podrobneje razlagati. Saj, kako pa naj človek pove, kakšen je veter na visoki gori. Poleg tega je don Fernando po vsej verjetnosti prav veter, ki je doma v teh puščavah, izklesal obraz in mu ga oklestil do te mere, da bi lahko na njem desetletja zaman čakal na prešeren nasmeh. Na fazendi, ki jo upravlja, je neomajen gospodar, to potrjuje tudi njegova precej mlajša žena, črnolasa in temnooka, ki prišlekom — Špancem, Francozom, Italijanom, Američanom, Baskom, zdaj — pomislite! — še nam — le tu in tam za hipec odkrije svojo vdano lepoto. Potem brž izgine nekam v notranje prostore hiše. Navsezadnje je don Fernando gospodar tudi zato, ker daje kruha še ostalim revnim prebivalcem majhnega zaselka Cruz de Caña, ki leži kakor izgubljena igrača neke na koncu grbin izsušene zemlje.

Od prvega trenutka, ko nas je sprejel na dvorišču pred hišo, kjer smo se predstavili, vsi, kar nas je bilo, me je določil za glavnega sogovornika; morda zato, ker sem edini znal laško, to v teh latinskih krajih veliko pomeni, ali pa je hotel reči, da mu je Italija bliže od ruskih step, a je molčal in mi na moje ime odvrnil: »Zame boš Bambino.«

Pred razpadajočo kolibo se don Fernando pogovori z arrierosi, gonjači konj in mul. Star arriero, Indijanec, ga ponižno posluša; nestrpno prikimava z medklici, ki se zarežejo med stavke don Fernanda — Si señor, bueno! Si señor!... Karavana mul nam bo jutri znosila opremo v bazo pod Aconcago.

»Vas pa bom,« mi med povratkom na fazendo reče don Fernando, »kar jaz odpeljal, s furgonom, do jezera Horcones nad vasjo Puente del Inca; šli bomo navsezgodaj. Od tam ni več daleč pod Aconcago Sur; če boste dobro hodili, pridete v enem dnevu. Samo, to je huda gora, Bambino, zelo huda gora, tien mucha disgrazias... Jaz sem bil pred devetnajstimi leti na vrhu, pihal je veter čez sto na uro! Manca aria, soroche!...« Opletal je po volanu svoje korete in mi z roko kazal, da ni zraka. Ko je videl, da ga napeto poslušam, je nadaljeval:

»Ej, Bambino, ne vem, kako bo... O ja, poskusi jih veliko, vsi grejo čez moj ranč. Toda malo je takih, ki jim uspe priti na vrh. Sploh pa tisti, z brado, kako mu je že ime...?«

»Peter.«

»Si, si, Pietro, tisti se mi zdi malo preveč samozavesten; no ja, boste že spoznali Aconcaguo.«

Tisto noč sem zelo slabo spal. Ko sem zvečer legel na posteljo, je Tomaž na oni strani glasno vzdihnil, da se za dober mesec poslavljam od odej in žimnic. Prešinila me je nevarna slutnja, da morebiti celo zadnjič živ ležim v spalnici. Mar ja ne bo moja poslovilna soba na poti skozi veselje ta bedni Fernandov dormitorio? Se še povrnemo z gore? Mnogi se od tam ne vračajo... mnogi umrejo, ne zato, ker bi jih pokopal plaz ali zapadno kamenje, kar se sicer dogaja, in sicer niti ne tako poredkoma, ampak jim malo pred ciljem, pogosto pa tudi tik po njem, enostavno usahnejo moči. Tak človek umre od znotraj, žrtev prevare postane, lažne prevare, da je izpolnil nalogo, za katero je bil prav tako lažno poklican, v dobri veri, da je njegovo početje usmerjeno k velikemu cilju. Ne boste verjeli, toda zagotavljam vam, da so ljudje na potovanjih, na ledu, v gorah, na ekspedicijah umirali zato, ker so nenadoma dosegli cilj, težko pričakovani cilj. Rekli boste... »Saj ni mogoče, to bi pomenilo, da so umirali od sreče!« In ne boste se motili, kajti zagotavljam vam: ti ljudje so resnično umirali od sreče, če tej sodbi smemo tako reči; mar niste nikoli pomislili na to, kaj pomeni izpolniti željo, izpolniti dolgo pričakovano hrepenenje? Vam te besede še kaj povedo, jih slišite!? Iz-pol-ni-tev... Rekli boste: Kaj potem, za eno željo pride druga. Toda lepo vas prosim, ljudje božji, pri visoki gori, kjer človek pušča svojo dušo, vendarle ne gre za otročjo željo po sladoledu ali novem avtomobilu: ljudje, premislite, tu vam mora biti jasno, da se na gori vse zgodi le enkrat; in kaj naj enkrat pomeni drugega kakor — poslednjič.

Pod menoj, na spodnjem pogradu, je Ivan dolgo rogovilil. Najprej je nestrpno preskušal jermene in pasove nahrbtnika, ali držijo. Tudi potem, ko smo luč ugasnili, je še kar ropotal, premetaval stvari, jih razkladal po postelji in zlagal nazaj v nahrbtnik. Ko sem že mislil, da je pri kraju, je začel vse znova. Od šumenja razno raznih vrečk nisem mogel zaspati; končno se je z nasprotne strani oglasil Pavel: »Ivan, ale, nehej zdej!«

Ponoči se mi je sanjalo, da sem vzel očetov avto in se odpeljal. Nenadoma me za-grabi strah, kako bom avto ustavil; cesta se v naglem sunku prevesi navzdol, nič ne vidim, kaj je na koncu, le vse niže in niže vodi, izgublja se v mraku. Avto drvi, čedalje hitreje, jaz pa ne morem izstopiti; pritiskam na zavoro, toda avto se noče ustaviti, kot bi zavorna ročica prijemala v prazno. Obupano stegujem nogo, pritiskam, iz notranjosti trebuha me grabita strah in čudno ugodje. Ko bi moral trčiti na dno, se prebudim. V sobi je tišina, le Ivan pod menoj smrči.

Še pred prvim jutranjim svitom nas je don Fernando odložil pri jezeru Horcones. Na jasnem nebu so zvezde ugašale, čez puščavo, ki je ob tej uri še bolj mrtva in ot-pla, je vel mrzel veter. »Kakšna pustinja!« izdavi Tomaž, ki si je pravkar potegnil kapo čez ušesa. Don Fernando obrne, ne da bi se ozrl, nam pomaha skozi odprto okence vozila: »Buena fortuna!« Vidimo samo še konec njegove korete, kako poskakuje po kamniti cesti in se oddaljuje, dokler slednjič ne izgine za robom planote, ki se prevesi v dolino. Tisti hip me strese občutek samote, kakor bi nas mrzel gladež nenadoma odtrgal iz sveta.

Obhodili smo jezero in za prvim ovinkom ugledali goro. Tu spodaj je bil še ju-tranji mrak, njen vrh pa je pravkar zažarel od svetlobe nam nevidnega sonca, da so se visoka snežišča škrlatno zalesketala iznad puščavskega hribovja. Nekdo je začel

in potem smo vsi glasno vzklikali: »Gora! Gora! Aconcagua!« V hipu smo postali otročji, se smejali, Tomaž se je pognal v strmino kakor fantek, ki hiti, da bi požel nagrado; ... »Kaj takega, a ste videli, saj ni res! ...« Peter nas je miril, hotel nam je dopovedati, da je on to goro imel v glavi že celo vrsto let. Medtem sem zaznal, jasno kot še nikoli, koliko različnih svetov je na zemlji.